

Hivatkozások

- BRANYICZKI RÉKA–GÁBOS ANDRÁS (2019): Poverty dynamics during the economic crisis in Hungary. Megjelent: *Tóth István György* (szerk.): Hungarian Social Report, 2019. Társki, Budapest, 177–195. o.
- GÁBOS ANDRÁS–SZIVÓS PÉTER–TÁTRAI ANNAMÁRIA (2015): [Jövedelmi szegénység és társadalmi kirekesztettség jellemzői Magyarországon](#). Megjelent: *Szivós Péter–Tóth István György* (szerk.): Jól nézünk ki (...?!). Háztartások helyzete a válság után. Társki Monitor Jelentések, 2014. Társki, Budapest, 44–71. o.
- GÁBOS ANDRÁS–TÁTRAI ANNAMÁRIA (2022): A jövedelmi szegénység kiterjedtsége és mélysége 2005 és 2020 között – eltérő küszöbértékek mentén. Megjelent: *Kolosi Tamás–Szelényi Iván–Tóth István György* (szerk.): Társadalmi Riport 2022, Társki, Budapest, 243–260. o.
- GÁBOS ANDRÁS–TOMKA ZSÓFIA (2022): [Developments in minimum income benefits levels in Europe](#). Euroship Working Paper, No. 11. Oslo Metropolitan University.
- GÁBOS ANDRÁS–TOMKA ZSÓFIA–TÓTH ISTVÁN GYÖRGY (2022): [Diversity and change in citizenship: mapping poverty in Europe](#). Euroship Working Paper, No. 2. Oslo Metropolitan University.
- GÁBOS ANDRÁS–TÓTH ISTVÁN GYÖRGY (2017): Recession, Recovery, and Regime Change: Effects on Child Poverty Megjelent: *Cantillon, B.–Chzhen, Y.–Handa, S.–Nolan, B.* (szerk.): Children of Austerity: Impact of the Great Recession on Child Poverty in Rich Countries. Oxford University Press, Oxford, 118–145. o.
- GUIO, A.-C.–GORDON, D.–NAJERA, H.–POMATI, M. (2017): [Revising the EU material deprivation variables – 2017 edition](#). Publications Office of the European Union.
- HUSZÁR ÁKOS (2022): [Osztályszerkezet és jövedelemelosztás Magyarországon 1982 és 2019 között](#). Megjelent: *Kolosi Tamás–Szelényi Iván–Tóth István György* (szerk.): Társadalmi riport 2022. Társki, Budapest, 159–173. o.
- KSH (2021): [Háztartások életszínvonala, 2020. Jövedelmi helyzet](#). Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.

K4.2. Jövedelmi szegénység a közfoglalkoztatottak körében*

GÁBOS ANDRÁS & CLAUDIA COLOMBAROLLI

A 2010-es évek meghatározó hazai aktív munkaerőpiaci programjának nemzetközi összefüggéseivel, foglalkoztatási hatásaival és a programokban részt vevők összetételével (például *Csoba, 2010, Fazekas–Varga, 2014, Szabó, 2022*), illetve politikai gazdaságtani vetületével (*Szombati, 2018*) már foglalkozott a hazai szakirodalom, de keveset tudunk a programoknak a résztvevők és háztartásaik relatív jövedelmi helyzetére gyakorolt hatásáról. Kutatásunkban azt feltételeztük, hogy a közmunkások az alacsony bérek miatt nagyobb mértékben vannak kitéve a jövedelmi szegénység kockázatának, mint más munkavállalók. Ugyanakkor jobb hely-

zetben vannak, mint a tartósan munkanélküliek, mivel béreik az adó-visszatérítésekkel együtt magasabbak, mint az aktív korúak számára elérhető szociális segély. Továbbá, várakozásaink szerint, ez a kockázat kisebb, ha a közmunkás a második jövedelemmel rendelkező személy a háztartásban.

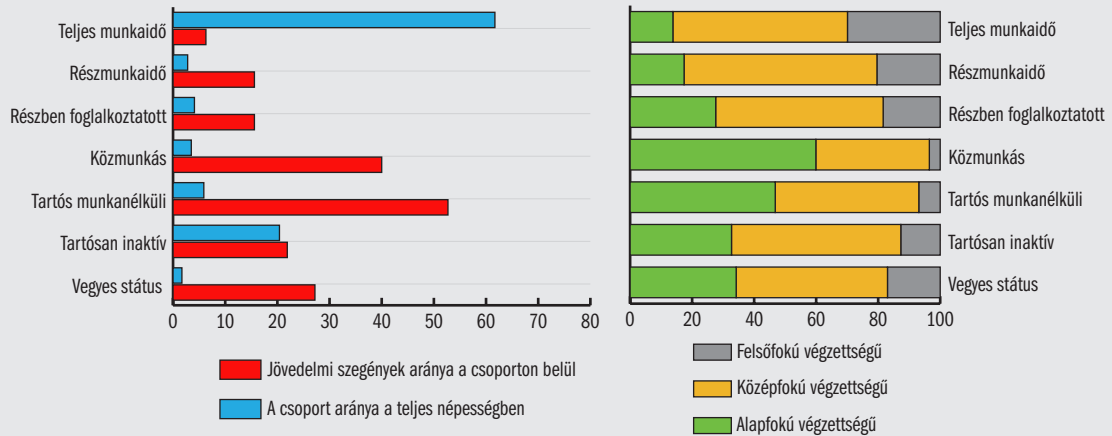
Az elemzés az Eurostat által koordinált és harmonizált, a nemzeti statisztikai hivatalok által lebonyolított, az Európai Unió jövedelmi és életkörülményekre (*European Union Statistics on Income and Living Conditions, EU–SILC*) vonatkozó adatgyűjtés 2014 és 2019 közötti,¹ a magyarországi HKÉF² adatállományából származó változókkal kibővített verziójának használatával készült. A KSH 2014 óta gyűjt adatokat a közmunka-programokban való részvételről az önbevalláson alapuló munkaerőpiaci státusra vonatkozó kérdés keretében. Az alábbiakban leíró statisztikákat mutatunk be. Az általunk használt fontosabb mutatók meghatározását a *K4.2.1. ábra* alatti megjegyzésekben tüntettük fel.

* A keretes írás a *Colombarolli–Gábos* (2023) tanulmány alapján készült. A kutatást az NKFIH OTKA K 132883. számú projekt keretében végeztük el.

¹ Az írásban feltüntetett évszámok – az Eurostat protokolljának megfelelően – az adatfelvétel évét jelölik, a jövedelmi adatok referenciaidőszaka viszont minden esetben az azt megelőző év. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) kiadványai ez utóbbi tüntetik fel.

² A KSH által lebonyolított háztartások költségvetési és életkörülmények felvétel (HKÉF).

K4.2.1. ábra: Az aktív korú népesség munkaerőpiaci státus szerinti megoszlása és az egyes csoportok szegénységi rátája (bal oldali panel), valamint a munkaerőpiaci státusa szerinti csoportok megoszlása iskolázottság szerint (jobb oldali panel), összevont minta, 2014–2019 (személyek, százalék)

Megjegyzés. Súlyozott adatok.

Teljes munkaidő: az év mind a 12 hónapjában foglalkoztatott volt, többségében teljes munkaidőben ($N = 34\,230$). *Részmunkaidő:* az év mind a 12 hónapjában foglalkoztatott volt, többnyire részmunkaidőben ($N = 1537$). *Részen foglalkoztatott:* az évnek legalább 7 és legfeljebb 11 hónapjában foglalkoztatott ($N = 2484$). *Közmunkás:* az év legalább 7 hónapjában foglalkoztatott, legalább 3 hónapjában közmunkás volt ($N = 2647$). *Tartós munkanélküli:* az év legalább 6 hónapjában munkanélküli volt ($N = 3254$). *Tartósan inaktív:* az év legalább 6 hónapjában inaktív volt ($N = 13\,831$). *Vegyes státus:* a válaszadót az év 12 hónapja során valamilyen vegyes munkaerőpiaci státuskombináció jellemezte, az előző csoportokba nem sorolható be (például 7 hónapnál rövidebb ideig foglalkoztatott; $N = 1124$).

Forrás: Saját számítások az EU–SILC bővített magyar, 2014–2019 közötti összevont adatállományán.

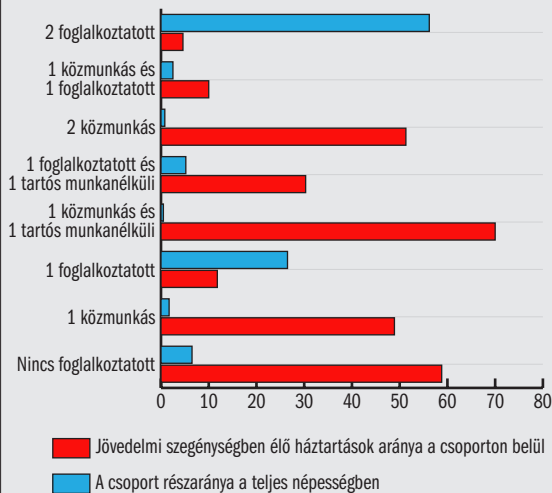
Az EU–SILC alapú becslések szerint 2014 és 2019 között a magyarországi munkavállalók körében a teljes munkaidős foglalkoztatotti státus volt domináns (62 százalék). Eközben a tartósan inaktív aránya 20, a tartósan munkanélkülieké 6, a közmunkásoké pedig 3,5 százalék volt (K4.2.1. ábra, kék oszlopok). A 12 hónapos megfigyelési időszakot tekintve a közmunkaprogramokban való foglalkoztatás átlagos időtartama tíz hónap – úgy, hogy a közmunkások mintegy 60 százaléka egész évben ebben a státusban volt. A társadalmi-demográfiai profilt tekintve, a közmunkások között lényegesen magasabb az alacsony iskolai végzettségűek aránya (60 százalék,

zöld sáv), mint a többi foglalkoztatottnál, és ez az arány csak a közmunkások körében haladja meg a középfokú végzettségűekét (sárga sáv). Emellett a közmunkások között van arányait tekintve a legtöbb roma (13,7 százalék), falvakban élő (69 százalék) és kelet-magyarországi (72,7 százalék) személy (Colombaroli–Gábor, 2023). Végül, a közmunkások több mint fele él együtt egy másik munkavállalóval (körülbelül 56 százalék), de ez az arány lényegesen alacsonyabb, mint a többi csoporté (a tartós munkanélküliek kivételével). Háztartásszinten a közmunkások körében a leggyakoribb konfiguráció az, amikor egy közmunkás egy másik foglalkoztatottal él együtt (az összes, legalább két aktív korú taggal rendelkező háztartások 2,5 százaléka). Ezt követik azok a háztartások, amelyekben a közmunkás egyedül foglalkoztatott (1,7 Százalék) és ahol két közmunkás él együtt (0,8 százalék).

A foglalkoztatottak körében a közmunkások jövedelmi szegénysége a legmagasabb (40 százalék), míg a részmunkaidősöké 16 százalék, a teljes időben foglalkoztatottaké pedig csupán 6 százalék (K4.2.1. ábra). A közmunkásoknál csak a tartós munkanélküliek jövedelmi szegénysége nagyobb (53 százalék). A két aktív korú felnőttet számláló háztartások (K4.2.2. ábra) közül azokban, ahol az egyetlen foglalkoztatott közmunkás, vagy ahol

mindkét aktív korú tag közmunkás, minden második tekinthető szegénynek (49, illetve 51 százalék). Ennél nagyobb eséllyel szegény egy háztartás, ha a közmunkás mellett a második felnőtt tag tartósan munkanélküli (70 százalék), vagy ha egyáltalán nincs foglalkoztatott tag (59 százalék).

K4.2.2. ábra: Relatív jövedelmi szegénységi ráta a legalább két aktív korú taggal rendelkező háztartásokban, a háztartás munkaerőpiaci státusa szerint (háztartások, százalék)

Megjegyzés: A háztartás munkaerőpiaci státusának kategóriáihoz használt személyi szintű státusok meghatározását lásd a *K4.2.1. ábra* alatt.

Forrás: Saját számítások az *EU-SILC* bővített magyar, 2014–2019 közötti összevont adatállományán.

Lényegesen alacsonyabb viszont a szegénység kockázata, ha a közmunkás egy nem közmunkás foglalkoztatottal él egy háztartásban (körülbelül 10

százalék). Ezeket az eredményeket az egyéb egyéni és háztartásjellemzőkre (például az adatfelvétel éve, nem, kor, településtípus, régió, háztartás mérete és összetétele) való kontrollálást követően, a regressziós becsléseink is megerősítették.

A háztartási szintű adatfelvételek – mint az EU-SILC hazai verziója is – évek óta lehetővé teszik a különböző gazdasági aktivitási helyzetben lévők jövedelmi helyzetének, szegénységi kockázatának elemzését, még akkor is, ha a relatíve alacsonyabb esetszám miatt a becslések bizonytalansága nagyobb. Összességében az eredmények, várakozásainknak megfelelően, azt mutatják, hogy a közmunkaprogramban való részvétel – a 2014 és 2019 közötti időszakot figyelembe véve – csökkenti a szegénység kockázatát a tartósan munkanélküli helyzethez viszonyítva, de ez a hatás lényegesen kisebb, mintha a foglalkoztatotti státus az elsődleges munkaerőpiachoz kapcsolódik. Ezt a kockázatot jelentősen befolyásolja a háztartásban jelenlévő, más aktív korú tag helyzete.

Hivatkozások

- COLOMBAROLLI, CLAUDIA–GÁBOS ANDRÁS (2023): In-work poverty and public works. Evidence from Hungary. Kézirat.
- CSOBA JUDIT (2010): A közfoglalkoztatás régi-új rendszere. Útközben az „Út a munkához” programban. *Esély*, 21. évf. 1. sz. 4–24. o.
- FAZEKAS KÁROLY–VARGA JÚLIA (szerk.) (2015): *Munkaerőpiaci tükrök, 2014*. MTA KRTK KTI, Budapest.
- SZABÓ LAJOSTAMÁS (2022): *A közfoglalkoztatottak jellemzői*. *Közgazdasági Szemle*, 69. évf. 5. sz. 1114–1156. o.
- SZOMBATI KRISTÓF (2021): *The Consolidation of Authoritarian Rule in Rural Hungary: Workfare and the Shift from Punitive Populist to Illiberal Paternalist Poverty Governance*. *Europe-Asia Studies*, Vol. 73. No. 9. 1703–1725. o.